

СУСПІЛЬНИЙ ЗАПИТ НА АГРАРНІ РЕФОРМИ

**О.О.ОЛЕКСАНДРОВ,
журналіст**

Як відзначив заступник міністра аграрної політики та продовольства Олександр Сень, вітчизняний АПК за короткий проміжок часу вже вдруге переживає випробування економічною кризою. І нині, так само як у 2008 - 2009 роках, витримує його гідно, має міцні позиції в національній економіці. Сьогодні його внесок у ВВП становить 8%. Це доволі високий показник, особливо зважаючи на складні умови, в яких перебуває Україна. Зокрема, загальний обсяг зібраних поточного року зернових сягнув рекордних 64 млн. тонн. Постійно збільшуються і їх поставки на зовнішні ринки.

Сільське господарство може й надалі збільшувати обсяги виробництва продукції, однак, визнає промовець, ресурс земельної реформи вичерпується. Розпочата майже 20 років тому, реформа так і не була реалізована в повному обсязі, що гальмує розвиток аграрного сектору. Відтак, необхідно терміново складати план її подальшого розвитку, що включає ряд важливих пунктів, зокрема, істотне поліпшення бізнес-середовища на селі, збалансування інтересів виробників, які працюють на землі, та її власників через стабільні орендні відносини.

Ще одним пунктом перспективного плану розвитку агросектору є відновлення й зростання трудомістких галузей. Понад усе це стосується тваринництва, овочівництва, садівництва, а також стимулювання розвитку малих форм господарювання на селі. Зокрема, йдеться про фермерські господарства сімейного типу. Передбачається, що невдовзі вони будуть створюватися на базі особистих селянських господарств.

Заступник керівника Проекту USAID «АгроІнвест» Олександр Каліберда, що порушив ряд питань земельної реформи, вважає: Україна має до кінця пройти шлях, на який ми стали майже 20 років тому. Кінцева мета - запровадження повноцінного ринку землі. На його погляд, і складну орендну ситуацію, що вийшла на перший план через наявність мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення, також можна розв'язати - стимулюючими заходами.

Такої ж думки дотримується начальник Управління землеустрою, використання та охорони земель Держземагентства України Олександр Краснолуцький.

Зазначалося: вже понад 10 років в Україні діє земельний мораторій. Його кінцевий термін спливає 1 січня 2016 року. Серед землевласників чимало людей, які не працюють на землі і не збираються в подальшому її самостійно обробляти. Декому вона дісталася у спадок, з яким вони не можуть впоратися. Проте дотепер у суспільстві, в політикумі та й серед фахівців

Як відомо, в Програмі розвитку "Стратегія 2020" Президента П.О. Порошенка та Коаліційній угоді п'яти політичних партій парламентської більшості, що стала для новообраного в грудні складу Кабінету Міністрів підгрунтям урядової програми, покликаної вивести країну з нинішньої економічної кризи й посилити наші євроінтеграційні процеси, чільне місце відведено реформуванню сільського господарства, зокрема, у сфері земельних відносин, системи державної підтримки сільськогосподарського виробництва та залучення фінансів, сприяння міжнародній торгівлі, сталому розвитку сільських територій та ін..

Чи задовольнить запропонована аграрна політика й нова дорожня карта розвитку аграрного сектору запити українського суспільства? Про це йшлося на засіданні Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань (грудень 2014 р., сайт www.agroperspectiva.com), що створений при Українському освітньому центрі реформ (УОЦР) в рамках Проекту USAID «АгроІнвест».

аграрної галузі немає однаковості щодо потреби запровадження механізмів купівлі-продажу землі. Тому маємо невизначену ситуацію: кінцева мета (досягнення повноцінного ринку землі) ніби й проглядається, та не всі на неї реагують. А звідси й нез'ясованість, в якому напрямку рухатися в найбільшій перспективі.

Фахівці наголошували: для Коаліційної угоди головне не потонути в загальних словах і обіцянках. Бо настав час виважених рішень, які забезпечать очікувані результати.

Член Ради Асоціації «Земельна спілка України» Сергій Біленко акцентував на позитивних моментах Коаліційної угоди. Один із них стосується передачі земель державної власності, що розташовані за межами населених пунктів, до комунальної власності територіальних громад сіл та міст.

Річ у тому, що з 2002 року, після ухвалення нового Земельного кодексу, місцеве самоврядування було позбавлене права розпоряджатися землею. Нею розпоряджались люди, які призначалися Києвом, безпосередньо Президентом України.

«Тому передача до комунальної власності це історична справедливість. Вона створює дієву матеріальну базу для місцевого самоврядування. Цього вимагає Конституція України.

За словами завідувача кафедрою землепорядного проектування Національного університету біоресурсів і природокористування України Андрія Мартина, головна проблема полягає у стратегічній невизначеності майбутнього вітчизняного сільського господарства. Держава щоразу опиняється перед дилемою: допомагати великому агробізнесу, який забезпечує суттєві обсяги виробництва, дає стабільні прибутки й заробляє валюту на зовнішніх ринках, чи звернути увагу на дрібний та середній бізнес, який опікується соціальним розвитком сільських територій. Не дає чіткої відповіді й Коаліційна угода. Проблема полягає в тому, що держава не має можливості надавати допомогу всім і одразу. Якщо агрохолдинги мають доступ до кредитних капіталів, а отже, забезпечені можливістю роз-

виватися, то у малого та середнього бізнесу з цим існують великі проблеми. По суті, перед ними постає проблема виживання. Єдине, що держава справді може зробити, вважає А. Мартин, це прибрати корупційні бар'єри і не заважати розвитку агробізнесу, збалансувати систему оподаткування і фінансові потреби територіальних громад.

Інші учасники дебатів також дотримуються думки, що головне завдання Коаліційної угоди саме й полягає в пошуку компромісів. Бо сьогодні на них є суспільний запит. Але при цьому треба розуміти, що основний акцент все-таки має робитися на реформи.

... Коли цей матеріал готувався до друку, прес-служба МінАП повідомила: Найближчим часом Мінагрополітики представить низку законопроектів, що стосуються спрощення процедур ведення бізнесу, зменшення кількості контрольних служб, ліцензій, дублюючих органів тощо.

Звичайно, хочеться мріяти про гідне місце України в «двадцятці» й вірити в наш прорив, попри пробуксовування реформ і «синдром песимізму». Навіть без калькулятора вочевидь: потенціал, економічна перспектива у нашій країні, безперечно, є. Але переваги України - прекрасні чорноземи, сприятливі кліматичні умови, вигідне геостратегічне розташування, кваліфікована робоча сила з високим освітнім рівнем - й досі не задіяні.

Вийти на новий рівень можна за умови, що вдасться принципово змінити підхід до реформ і визначити не декларативну, а реальну стратегію розвитку агропромислового комплексу, який багато років пожинає «плоди» бездарної і безвідповідальної агрополітики минулих десятиліть.

В основу економічної моделі аграрної сфери розвинених країн, як відомо, покладено ринкові відносини та чітко встановлені права власності на землю. У цьому напрямі необхідно рухатися й під час реформування агросектору України. Потрібне для цього тільки одне - сильна політична воля керівників держави та галузі і, звичайно, підтримка людей.